

RAAP BELGIË – RAPPORT 1263

ARCHEOLOGIE NOTA

Heilig Hartkerk, Krugerstraat 107 te Hoboken (Antwerpen)

[DEEL II: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN]

Bureauonderzoek – 2025K13

Landschappelijk bodemonderzoek – 2026A207

[COLOFON]

[TITEL] Archeologienota Heilig Hartkerk, Krugerstraat 107 te Hoboken (Antwerpen)

Deel II: Programma van Maatregelen

Bureauonderzoek - 2025K13

Landschappelijk bodemonderzoek - 2026A207

[VERSIE] 19 januari 2026

[AUTEUR(S)] J. Wittebroodt

[PROJECTLEIDER] N. Derweduwen

[PROJECTMEDEWERKERS] Van Landuydt P.P

[PROJECTBEGELEIDER]

[AARDKUNDIGE] Van Landuydt P.P., Vergauwe R.

[RAAPPROJECT] HOHEI01

[ERKEND ARCHEOLOOG] RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

[BEWAARPLAATS DOCUMENTATIE] RAAP België BV, Begoniastraat 13, 9810 Eke

[BEVOEGD GEZAG] Agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BV
Begoniastraat 13
9810 Eke
Telefoon 09/311 56 20
E-mail: raap@raap.be
Website: www.raap.be

© RAAP België BV, 2025

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

[DOOR VERGUNNINGVERLENER IN DE VERGUNNING OP TE NEMEN VOORWAARDEN]

Er dient geen aanvullend archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. Het volledige terrein wordt vrijgegeven.

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave.....	3
1 Inleiding.....	4
1.1 Administratieve gegevens.....	4
1.2 Samenvatting van het vooronderzoek.....	4
2 Gemotiveerd advies.....	7
2.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek.....	7
2.2 De aan-/afwezigheid van een archeologische site.....	7
2.3 Impactbepaling.....	7
2.4 Waardering van de archeologische site.....	7
2.5 Bepaling van de maatregelen.....	8
3 Programma van maatregelen - geen vervolg.....	9
4 Bibliografie.....	10
5 Lijsten van opgenomen figuren en tabellen.....	11
5.1 Figuren:.....	11
5.2 Tabellen:.....	11

1 INLEIDING

Dit programma van maatregelen is het tweede onderdeel van de archeologienota die door RAAP België werd opgesteld in het kader van het opmaken van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen in het plangebied Heilig Hartkerk (Hoboken (Antwerpen)). Dit document bevat de adviezen en/of maatregelen die werden opgesteld op basis van het tot nu toe uitgevoerde archeologische vooronderzoek (bureauonderzoek, beschreven in het bijgaande eerste deel: verslag van resultaten).

Het advies is om geen vervolgonderzoek uit te voeren. De redenering die aan de basis ligt voor dit advies wordt in het hoofdstuk 'Gemotiveerd advies' uiteengezet. De verdere maatregelen die aan dit advies zijn gekoppeld worden toegelicht in één of meer programma's van maatregelen in de daar op volgende hoofdstukken.

1.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Tabel 1. Administratieve gegevens.

Projectcodes agentschap Onroerend Erfgoed ¹ : - Projectcode bureauonderzoek	2025K13		
Onderzoekskader	Opstellen van een archeologienota voor de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen		
Erkend archeoloog	RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)		
Naam plangebied	Heilig Hartkerk		
Adres	Krugerstraat 107		
Deelgemeente/gemeente	Hoboken (Antwerpen)		
Provincie	Antwerpen		
Kadastrale gegevens	Afd. Hoboken, Sectie B, percelen: 57Z3, 57A4, 57K, 52E5		
Oppervlakte betrokken percelen	4939 m ²		
Oppervlakte plangebied	4859 m ²		
Oppervlakte geplande bodemingrepen	2520 m ²		
Bounding box in Lambert-coördinaten:	zuidwest: noordoost:	X: 149882 X: 149976	Y: 208164 Y: 208273

1.2 SAMENVATTING VAN HET VOORONDERZOEK

RAAP België voerde in december 2025 – januari 2026 een archeologisch vooronderzoek uit in het plangebied Heilig Hartkerk, Krugerstraat 107 te Hoboken (Antwerpen). Het onderzoek kadert binnen een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, er wordt de herbestemming van de kerk ingepland met 29 woonunits en omliggende groenzones, verhardingen en een wadi. Het archeologisch vooronderzoek heeft tot doel na te gaan of er kans is op de aanwezigheid van waardevolle archeologische resten. Er zijn gegevens verzameld over de aardkundige, archeologische en historische context van het plangebied. Op basis daarvan is een archeologische verwachting opgesteld en is er nagegaan wat de invloed is van de werken op het archeologisch erfgoed. Deze onderzoekstappen hebben geleid tot een advies.

Samengevat heeft het bureauonderzoek tot volgende resultaten geleid:

¹ Voor elke fase van vooronderzoek is een projectcode bekomen bij het agentschap Onroerend Erfgoed. Deze projectcode is op alle documenten van het vooronderzoek, registratie, verpakking van vondstenmateriaal en verpakking van stalen aangebracht.

Het plangebied bevindt zich in Hoboken (district van Antwerpen) en ligt op de noordelijke flank, nagenoeg aan de voet van een west-oostelijk georiënteerde, kromme heuvelrug. Desbetreffende rug vormt de lokale zuidelijke grens van de Scheldevallei. Het terrein binnen de afgebakende zone helt in zuidwestelijke richting met hoogtewaarden tussen 6,06 en 6,97 m +TAW. Voornoemde rivier ligt ca. 2,1 km ten noordwesten van het plangebied en de Hollebeek en Grote Leiegracht liggen respectievelijk op 440 m naar het oosten en 870 m naar het noordwesten. De tertiaire afzettingen bevinden zich op beperkte diepte: ca. 0,25-0,60 m-mv. Ze behoren tot het Lid van Putte dat deel uitmaakt van de Formatie van Boom en worden omschreven als zwartgrijze, silthoudende klei met veel organisch materiaal. De Quartaire afzettingen die zich ter hoogte van het plangebied bevinden bestaan uit type 1 en type 1a. Profieltype 1 betreft een bodem die bestaat uit afzettingen eolisch zand tot zandleem uit het Weichseliaan en het vroegholoceen, mogelijk gepaard met Quartaire hellingsafzettingen. Het bevindt zich in de zuidwestelijke helft van het plangebied. Profieltype 1a daarentegen bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan met daarop hellingsafzettingen uit het Quartair en/of eolische afzettingen (zand tot zandleem) uit het Weichseliaan of mogelijk het vroegholoceen. De toplaag bestaat uit fluviatiele afzettingen van het Holoceen en mogelijk het Tardiglaciaal. Deze laatste sedimenten bevatten organochemisch en perimarien inclus. Plaatselijk kunnen de twee onderste eenheden ontbreken. Tot slot staat de bodem binnen het plangebied gekarteerd als OB of kunstmatige gronden met verstoring door bebouwing. In de nabijheid bevinden zich voornamelijk zand- of lemige zandbodems die matig nat tot matig droog zijn. Het betreffen vooral plaggenbodems.

Archeologische gegevens zijn in eerste instantie verzameld via de CAI. In de nabijheid van het plangebied zijn 19 CAI-items geïdentificeerd. Acht daarvan betreffen meldingen van hoeves en land- of woonhuizen uit de nieuwe tijd. Op acht andere locaties is archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd. Op locaties waar archeologische boringen in functie van steentijd zijn gezet, zijn geen positieve boringen waargenomen. Bij de proefsleuvenonderzoeken zijn telkens enkel sporen uit de nieuwe of nieuwste tijd vrijgelegd. Naast CAI-waarnemingen is nabij het plangebied op drie andere locaties archeologisch onderzoek uitgevoerd dat niet is opgenomen in de CAI. Een daarvan omvat een proefsleuven onderzoek dat dezelfde resultaten opleverde als deze die reeds in de CAI aanwezig zijn. Bij de twee andere locaties is via landschappelijk boringen de aanwezigheid van een begraven bodem of reliëfrijk dekzandlandschap geobserveerd.

Via historisch kaartmateriaal en de orthofoto's uit de 20ste en 21ste eeuw kan gesteld worden dat het plangebied tot het einde van de 19de eeuw in een cultuurlandschap lag met beperkte bewoning voornamelijk geconcentreerd in dorpen of gehuchten. De verstoring die tot aan de bouw van de initiële kapel (ca. 1901) en uiteindelijk de kerk (1910-1912) binnen het plangebied te verwachten is, is vooral gerelateerd aan landbouwactiviteiten, met name de vorming van een ploeglaag en activiteiten die een beperkte impact op de bodem hebben. Naast de diepere bestaande verstoringen door de huidige bebouwing in het plangebied is de bodem ook geroerd door de aanleg van verhardingen langs de kerk en/of de aanleg van groenzones.

De landschappelijke positie van het plangebied op de noordelijke flank van een kromme heuvelrug, nabij drie waterlopen, zal een zekere aantrekkingskracht hebben uitgeoefend op de mens in het verleden. Doch geldt voor het plangebied een eerder lage verwachting voor artefactsites uit de steentijd. Vondsten uit die periode werden nagenoeg niet aangetroffen in de nabije en bredere omgeving. Dit kan echter ook gerelateerd zijn aan het ontbreken van doorgedreven archeologisch onderzoek. Vermits de bodemkaart aangeeft dat binnen het plangebied kunstmatige gronden liggen, kan weinig worden gezegd over de bodemgaafheid en de diepte waarop mogelijk nog archeologische niveaus kunnen aanwezig zijn. Sporenvindplaatsen kenmerken zich door ingegraven structuren en zijn bijgevolg minder fragiel dan artefactsites. Ze kunnen zelfs in het geval van een gedeeltelijke verstoring van de bodem nog relevante informatie bevatten. Voor het plangebied geldt een middelmatige tot hoge kans op het aantreffen van sporensites vanaf de metaaltijden tot en met de recentere periodes. Net als voor artefactsites laat het gekarteerde bodemtype echter niet toe meer te weten over de bodemgaafheid en diepte van mogelijk aanwezige archeologie.

Op basis van het onderzoek blijkt aldus dat er in en rond de kerk geen begravingen worden verwacht vermits deze recent werd opgetrokken. Daarnaast geldt een lage kans op steentijdarcheologie omwille van deze bebouwing. Wel is de kans op sporensites middelmatig. De gegevens omtrent de bodemgaafheid en bodemopbouw op basis van het bureauonderzoek zijn beperkt, waardoor werd overgegaan tot een landschappelijk bodemonderzoek.

Tijdens het daaropvolgende landschappelijk bodemonderzoek werd er waargenomen dat de bodem verstoord is tot dieptes gaande vanaf 1 tot 1,25 m. Het betreft een antropogeen pakket, vermoedelijk recent (begin 20ste eeuw), met een ingreep tot in de moederbodem. Deze bestaat uit diachrone hellings sedimenten uit het Pleistoceen. Uit het landschappelijk bodemonderzoek bleek dus dat het potentieel voor zowel steentijdsites als sporencentraties allebei tot laag kan worden bijgesteld. Aangezien de redelijk beperkte

diepte van bodemingreep door de geplande werken, en de lage kans voor het aantreffen van sporen op het archeologisch niveau wordt er een vrijgave geadviseerd.

2 GEMOTIVEERD ADVIES

In dit hoofdstuk voorafgaand aan het feitelijk programma van maatregelen (al dan niet bestaande uit meerdere onderdelen) wordt duidelijk gemaakt waarom er op basis van het archeologische vooronderzoek al dan niet aanvullend archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd in het kader van het dossier waar deze archeologienota deel van uitmaakt.

2.1 DE VOLLEDIGHEID VAN HET UITGEVOERDE VOORONDERZOEK

Op basis van de in het verslag van resultaten beschreven delen van het archeologische vooronderzoek kan een gegronde uitspraak worden gedaan over de aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed. Er is op basis hiervan een archeologische verwachting opgesteld en de afweging voor de noodzaak tot verder vooronderzoek heeft een voldoende gefundeerde conclusie opgeleverd. Er kon tenslotte in voldoende mate een besluit worden genomen over de impact van alle geplande werken op eventueel aanwezige archeologische resten. Het uitgevoerde vooronderzoek is daarom in volledigheid uitgevoerd.

2.2 DE AAN-/AFWEZIGHEID VAN EEN ARCHEOLOGISCHE SITE

In de nabijheid van het plangebied zijn meerdere CAI-waarnemingen aanwezig. De helft daarvan betreffen meldingen van hoeves en land- of woonhuizen uit de nieuwe tijd. Op acht locaties werd archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd. Deze met archeologische boringen in functie van steentijdarcheologie leverden geen positieve resultaten op. Bij proefsleuvenonderzoeken werden telkens sporen uit de nieuwe of nieuwste tijd geattesteerd. Een proefsleuvenonderzoek dat nog niet in de CAI is opgenomen, leverde dezelfde resultaten op.

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat de landschappelijk positie van het plangebied op de noordelijke flank van een kromme heuvelrug, nagenoeg aan de voet ervan en nabij drie waterlopen, een zekere aantrekkingskracht zal hebben uitgeoefend op de mens in het verleden. Doch geldt voor de afgebakende zone een lage verwachting voor artefactsites uit de steentijd, mede door het gebrek aan CAI-waarnemingen in de omgeving. Voor sporensites vanaf de ijzertijd tot en met de nieuwste tijd is wel een middelmatige tot hoge kans.

Echter werd aan de hand van het landschappelijk bodemonderzoek aangetoond dat het archeologisch niveau zich situeert op dieptes gaande vanaf 1 tot 1,25 m, onder een vermoedelijk recent antropogeen pakket die de bodem tot op deze diepte heeft verstoord. Hierdoor is de archeologische verwachting bijgesteld naar laag.

2.3 IMPACTBEPALING

De geplande werkzaamheden werden in het verslag van maatregelen in detail omschreven (deel 1.2.5). Een aantal daarvan kunnen mogelijk een impact hebben op aanwezige archeologie. Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat gezien de recente datering van de kerk er geen begravingen worden verwacht. Wel is de kans op sporensites middelmatig. Aangezien gegevens omtrent de bodemgaafheid en bodemopbouw op basis van het bureauonderzoek beperkt waren, werd een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd. Het archeologisch niveau werd hierbij vastgesteld op een diepte van 100 tot 125 cm onder het maaiveld. Dit houdt in dat enkel plaatselijke en beperkte verstoringen zoals het graven van twee liftputten het archeologisch niveau zullen raken. Er werd echter vastgesteld dat de bodemgaafheid laag is vanwege de diepte van de verstoring. Hierdoor is er enkel nog kans op het aantreffen van de diepe archeologische grondsporen en structuren. De te behalen kenniswinst wordt bijgevolg beschouwd als laag. Er wordt daarom geadviseerd tot vrijgave.

2.4 WAARDERING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Niet van toepassing.

2.5 BEPALING VAN DE MAATREGELEN

In het volgende hoofdstuk (of de volgende hoofdstukken indien er meerdere maatregelen in parallel worden geadviseerd) wordt gespecificeerd welke maatregelen aan de voorgenoemde conclusies van het gemotiveerde advies worden gekoppeld.

3 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN – GEEN VERVOLG

Er wordt geen aanvullend archeologisch onderzoek geadviseerd in het kader van deze archeologienota en de bijbehorende vergunningsaanvraag.

Wel blijft de meldingsplicht gelden bij toevalsvondsten (ofwel de vondst van een roerend of onroerend goed met archeologische erfgoedwaarde, zoals deze omschreven wordt in Artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013). Dit geldt voor vondsten gedaan buiten de context van archeologisch vooronderzoek, archeologische opgravingen, of gebruik van een metaaldetector.²

² Procedure: een archeologische toevalsvondst dient binnen drie dagen gemeld te worden aan het agentschap Onroerend Erfgoed, waarbij de vondst en haar vindplaats beschermd worden tot tien dagen na het vinden. De melding kan gemaakt worden via de website: <https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/vondstmeldingen/toevalsvondsten/formulier>.

4 BIBLIOGRAFIE

UITGEGEVEN BRONNEN:

ONUITGEGEVEN BRONNEN:

GERAADPLEEGDE WEBSITES:

GERAADPLEEGD KAARTMATERIAAL:

AGIV (2024A) AGENTSCHAP VOOR GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: GROOTSCHALIG REFERENTIEBESTAND (GRB). BESCHIKBAAR OP: [HTTP://WWW.GEOPUNT.BE/CATALOGUS/DATASETFOlder/7c823055-7bbf-4d62-b55e-f85c30d53162](http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/7c823055-7bbf-4d62-b55e-f85c30d53162).

AGIV (2024B) ORTHOFOTOMOZAÏEK, MIDDENSCHALIG, WINTEROPNAMEN, KLEUR, MEEST RECENT, VLAANDEREN. AGENTSCHAP INFORMATIE VLAANDEREN. BESCHIKBAAR OP: [HTTP://WWW.GEOPUNT.BE](http://www.geopunt.be).

OVERIGE BRONNEN:

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2019) CODE VAN GOEDE PRAKTIJK VOOR DE UITVOERING VAN EN RAPPORTERING OVER ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK EN ARCHEOLOGISCHE OPGRAVINGEN EN HET GEBRUIK VAN METAALDETECTOREN (VERSIE 4.0). VLAAMSE OVERHEID. BESCHIKBAAR OP: [HTTPS://WWW.ONROERENDERFGOED.BE/SITES/DEFAULT/FILES/2019-03/CGP_V4_GEEN_TC_20190322.PDF](https://www.onroerenderfgoed.be/sites/default/files/2019-03/CGP_V4_GEEN_TC_20190322.pdf).

5 LIJSTEN VAN OPGENOMEN FIGUREN EN TABELLEN

5.1 FIGUREN:

Tabel 1. Administratieve gegevens.....	4
--	---

5.2 TABELLEN:

Tabel 1. Administratieve gegevens.....	4
--	---